

європейської і світової освітніх систем, розширення співпраці із зарубіжними ВНЗ, піднесення підготовки фахівців до рівня світових стандартів вимагає поряд із розв'язанням соціально-економічних проблем узгодження навчальних планів і програм - реформування вищої освіти України в цілому.

ДО ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМ ТА НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ І МАГІСТРІВ

В. Вайданич, Л. Сорока

*Львів, Державний
лісотехнічний університет*

Перехід на багаторівневу систему підготовки фахівців відіграв і продовжує відігравати важливу роль у поступовій інтеграції України в європейську і світову систему освіти. Підготовка фахівців має враховувати реальні потреби особистості в здобутті тих спеціальностей і професій, запит на які існує на ринку праці або прогнозується на майбутнє, та до яких в неї є нахил і здібності.

В Українському державному лісотехнічному університеті з 1991/1992 навчального року проводиться підготовка фахівців на багаторівневій основі з дев'яти базових напрямів та 13 спеціальностей, які охоплюють майже увесь спектр спеціальностей з вищою освітою для хіміко-лісового комплексу. Проведений порівняльний аналіз навчання студентів до переходу на багаторівневу систему освіти і після, хоча і виявив позитивні зрушення, але поки що не дав очікуваних результатів. Порівняння навчальних планів однотипних лісотехнічних напрямів (спеціальностей) значної кількості навчальних закладів виявило подібність у їх структурі. Серед найбільших відхилень можна відзначити відсутність гуманітарного циклу дисциплін напрямків (спеціальностей) лісове господарство, технологія лісозаготовель і деревообробки у навчальних планах Мюнхенського (ФРН), Абердинського (Шотландія), Зволенського технічного (Словаччина) університетів та Краківської сільськогосподарської академії. В університетах США та Канади гуманітарний цикл дисциплін для згаданих спеціальностей (як і для всіх технічних), відноситься до розряду елективних курсів.

Найістотнішою є різниця у тижневому навантаженні студента. Так, в університетах Північна Кароліна, Орегон, Айова, Аппалачі (США), Торонто, Гвелф (Канада), Абердін (Шотландія), Масачусетський технологічний інститут (США) тижневе навантаження студента складає 15-17 годин, у Мюнхенському, Фрайбурзькому (ФРН) університетах та Краківській с/г Академії становить 22-26 годин, у Зволєнському технічному університеті досягає 25-29 годин, в той час як в УкрДЛТУ для таких же спеціальностей цей показник в перших чотирьох семестрах становить 30-33 години, а в останніх 24-30 годин. Таке явище типове для багатьох технічних навчальних закладів України і не тільки для бакалаврського рівня. Характерно, що обсяги навчальних програм однакові і виражаються в 15-17 кредитах на семестр, або 120-140 кредитів на повний бакалаврський курс навчання. Детальний аналіз навчальних програм виявив істотну розбіжність у кількості дисциплін, які вивчаються посеместрово. Наші студенти вивчають у два рази більше дисциплін, що зумовлює аудиторне перенавантаження студентів, а, відтак, і викладачів. Тут наявні і повтори, втрата цілісного, інтегрованого підходу до вивчення систем, явищ тощо.

Для нашої вищої школи одне з першочергових завдань - це розробка і запровадження інтегрованих курсів, замість існуючих подрібнених дисциплін, в першу чергу на бакалаврському рівні. В країнах Заходу таким шляхом здійснено освітні реформи ще у 60-70-х роках. Дослідники встановили, що якісний рівень підготовки спеціаліста не залежить від таких параметрів, як загальне число аудиторних занять або тижневе завантаження аудиторними заняттями. Підготовка фахівців визначається змістом освіти, технології навчання, рівнем самостійної роботи студента. Багаторівнева система освіти не покращує якості підготовки фахівців, а створює для цього необхідні умови. Необхідне якнайшвидше збільшення самостійної роботи студента. Доцільно перейти до планування навчального навантаження, виходячи з реальних навчальних одиниць, що усуне "гонитву за годинами".

Багаторівнева система, яка нині запроваджується, вирішує важливу справу регіональної підготовки фахівців, в першу чергу нижчих рівнів, сприяючи тим самим розв'язанню багатьох соціальних питань. Але для цього необхідні умови продовження можливості підготовки фахівця на більш високих рівнях (спеціаліст,

магістр), відсутніх у даному регіоні. Така можливість може бути надана при запровадженні індивідуального планування виконання навчальної програми, що у свою чергу унеможливило б однакові терміни підготовки і вимагає організаційних змін. Подібним шляхом буде навчальний процес переважна більшість зарубіжних ВНЗ.

Таким чином, навчальна програма і організація навчального процесу повинні бути гнучкими і максимально відповідати запитам молоді. Це полегшить їм входження в ринкові умови, збагатить суспільство і вищу школу.

ОСВІТА І НАУКА НА УКРАЇНІ: ДЕЯКІ МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇХ РЕОРГАНІЗАЦІЇ

О. Ключко

*Київ, Інститут фізіології
ім. Богомольця*

Кожна з країн світу проходила через кризові стани та періоди стабільності. Відповідно до цього еволюціонували і їх освітні системи як системи, що задовільнюють необхідність в нових кадрах на кожному етапі.

Освітня система України сьогодні справедливо критикується як така, що неадекватно вирішує проблеми підготовки кадрів в кризовий період. З одного боку, є значна нестача спеціалістів з актуальних спеціальностей - політичних наук та дипломатії, бізнесу, лінгвістики, права тощо, а з другого боку - кожний рік випускаються тисячі спеціалістів з традиційних технічних, теоретичних спеціальностей, які не знаходять собі застосування, що призводить до багатьох людських трагедій.

Не ставлячи перед собою задачу створення програми комплексної реорганізації освіти і ґрунтуючись на вивченні систем освіти в різних країнах світу, спробую запропонувати деякі проекти, які вже сьогодні можуть значно поліпшити ситуацію.

1. Втілення світових досягнень науки, техніки. ін. на Україні.

Якщо ще десять років тому Україна займала авангардні позиції в деяких новітніх галузях, то опинившись у стані кризи, вона їх або втратила, або втратить найближчим часом. Тисячі